

odio Formosum prosequerentur, adeoque in eandem A sententiam pronuntiarunt, quam homini furore percito gratam fore præsciebant. Unde hac in re violentam quidem tyrannidem in facto agnoscimus: errorem autem in fide per Stephanum pontificiam auctoritatem legitime usurpantem definitum vel approbatum fuisse constanter pernegamus; quanquam nihil sedi apostolicæ præjudicaretur, si daremus invasorem non legitime electum, sed intrusum pseudo-pontificem in articulis fidei asserendis aberrasse. Hujus temporibus, post Arnulphum regem Germa-

nia pediculari morbo extinctum, Widonem imperatorem obliisse testatur Luitprandus lib. 1, cap. 9. Stephanus sedis apostolicæ invasor, ab optimatum factione adversus Adelbertum Etruriæ principem prævalente, detrusus est in carcerem anno Christi 900, et postquam sedem apostolicam sex annis tenuisset, in eodem carcere strangulatus, Deo vindictæ exitu infami vitam clausit. Hæc ex antiquis monumentis et diplomatibus de Stephano Baronius, tom. X Annalium.

STEPHANI PAPÆ VI EPISTOLÆ ET PRIVILEGIA.

(Ex Conciliis Mansi et Acherii Spicilegio.)

EPISTOLA PRIMA.

AD ARNESTUM ARCHIEPISCOPUM NARBONENSEM.

Privilegium archiepiscopatus Narbonensis.

STEPHANUS episcopus, servus servorum Dei, reverentissimo et sanctissimo confratri nostro ARNESTO archiepiscopo primæ sedis sanctæ Narbonensis Ecclesiæ, et per te in eadem venerabili Ecclesia in perpetuum.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollutibus benevola compassione succurrere, et poscentium animis alacri devotione impertiri assensum. Ex hoc enim lucri potissimum præmium a conditore omnium Domino promeremur, dum venerabilia loca opportune ordinata, ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta. Igitur reverentia vestræ fraternitatis postulavit a nobis quatenus hujus apostolicæ nostræ auctoritatis privilegio confirmare deberemus omnes res immobiles ejusdem sanctæ primæ sedis Ecclesiæ Narbonensis, constructæ in honore sanctorum Justi et Pastoris, ubi beatus Paulus confessor Christi corpore requiescit, hoc est, omnes domos, cellas, ecclesias, villas, curtes, parochias, terras, vineas, prata, silvas, atque medietatem salinarum, et telonei, seu Raficani [Rafiam], ac naufragii, monasterio sancti Laurentii, et cellis, cum omnibus adjacentiis earum ac pertinentiis, una cum famulis utriusque sexus, et alia quæ a piis imperatoribus et regibus, et ab aliis Deum timentibus in eadem sancta Ecclesia Narbonensi collata sunt, et consistunt, tam in ipso comitatu Narbonense quam et Reddense, seu Minerbense atque Ausonense, necnon et Biterrense, sive etiam Nemausense. Unde

B prata, silvas, atque medietatem salinarum, et telonei, seu raficani, atque naufragii, monasterio sancti Laurentii, et cellis, vel cum omnibus adjacentiis et pertinentiis earum, una cum familiis utriusque sexus, et alia omnia quæ a piis imperatoribus et regibus, vel ab aliis Deum timentibus, in eadem ecclesia collata sunt, vel cellatura [conferenda] erunt, tam in ipso comitatu Narbonensi, quam in Reddense, seu et Minerbense, atque Ausonense, necnon et Bitterrense, sive etiam Nemausense. Hæc vero omnia ita jure firmissimo a te tuisque successoribus possideri ac dominari volumus, sicut olim possessum est a sanctæ memoriæ decessore tuo Daniele episcopo, sed et reverendo Sigebodo, ejusdem primæ sedis Narbonensis præsule, sub tua tuorumque successorum ditione, potestate, ac utilitate omnimodis confirmantes. Statuentes apostolica censura sub divini iudicii obstatione et anathematis interdicto, ut nulli unquam magno vel parvo homini liceat quamlibet forciam vel oppressionem in omnibus rebus ejus facere, aut potestatem aliquam habere, vel aliquem distringere, aut qualescunque teloneum ab eis exigere, sive ad placitum eos ubicunque pro quibuscunque causis proprio jure præferunt, nisi in providentia [præsentia] archiepiscopi causa illorum audiatur, et regulariter finiatur [firmetur]. Ut et quoque nostra auctoritate juxta canonicam sanctionem nobis addere placuit, ut si quando divina vocatione vos vestrique successores ex hac luce migraveritis, quandiu in ipsa Ecclesia Narbonensi repertus fuerit qui dignus sit officio pontificatus ipsius fungi, nulli liceat ex alio loco inibi ingredi, nec jam dictam sibi præditus [prædictus mendose] quacunque digni-

talis non repertus fuerit, qui onus sacerdotale ferre A
queat, per canonicam auctoritatem et nostram apo-
stolicam permissionem licentia sit illi absque ulla
retractatione de sua Ecclesia talem inthronizare, qui
suffraganeæ suæ Ecclesiæ dignus præesse valeat
pastor. Si quis, quod non optamus, contra hoc nos-
trum apostolicum privilegium, pie a nobis statutum,
temerario ausu agere præsumserit, sciat se anathe-
matis vinculis innodatum, et a regno Dei alienus
existat. Qui autem verus custos et observator existi-
terit, benedictionem et gratiam a Domino consequa-
tur.

Scriptum per manum Nicolai scriniarii sanctæ
Romanæ Ecclesiæ, in mense Augusto, indictione 14.
Bene valete. Datum XIII Kalendas Septembris, per
manum Stephani episcopi sanctæ Ecclesiæ Nepesinæ, B
arcarii [in arcario] sanctæ Ecclesiæ sedis apostoli-
cæ, imperante domino piissimo Augusto Arnulpho a
Deo coronato magno imperatore anno primo.

EPISTOLA II.

AD ARIBERTUM NARBONENSEM ARCHIEPISCOPUM.

*Queritur factam esse Judæis potestatem allodia pos-
sidenti.*

STEPHANUS papa ARIBERTO archiepiscopo Narbonæ,
et omnibus potentatibus Septimaniæ et Hispaniæ
salutem.

Convenit nobis, qui clavem cælestis horrei vic-
bus apostolicis suscepimus, etiam omni pestilentie C
gregis divini fidei medicinam porrigere : quod si non
possumus modios tritici, at saltem cestarium [sexta-
rium] valeamus impendere. Quapropter sumus do-
lore tacti, usque ad mortem anxii, cum cognovis-
semus per te ipsum, quod plebs Judaica Deo semper
rebellis, et nostris derogans cæremoniis infra fines
et territoria Christianorum allodia hæreditatum in
villis et suburbanis, quasi incolæ Christianorum,
possideant per quædam regum Francorum præcepta :
quia ipsi inimici Domini quæ... sunt, ei periculose
mercati sunt : et quod vineas et agros illorum Chri-
stiani homines excolant : et infra civitates et extra,
masculi et femine Christianorum cum eisdem præ-
varicatoribus habitantes, diu noctuque verbis bla-
sphemie maculantur, et cuncta obsequia quæ dici
aut excogitari possunt, miseri miseræve prænotatis
canibus indesinenter exhibeant : præsertim cum hu-
jusmodi patribus Hebræorum promissa ab electo ju-
risciatore illorum Mose, et successore ejus Josue, his
conclusa et terminata finibus, ab ipso Domino jurata
et tradita istis incredulis, et patribus eorum scelera-
tis, pro ultione crucifixi Salvatoris merito sint abla-
ta. Et revera præceptor Ecclesiæ gregibus ortho-
doxis significat inquires : *Quæ societas luci et tene-
bris ? quæ conventio Christi ad Belial ? aut quis con-
sensus templo Dei cum idolis ? (II Cor. vi.)* Et summi
consiliarius verbi admonet, dicens : *Si quis dixerit ei
Ave (II Joan. xi), etc. Desunt cætera.*

EPISTOLA III,

sive

Privilegium pro monasterio Vizeliacensi.

STEPHANUS episcopus, servus servorum Dei, Eu-
doni venerabili abbati monasterii Vizeliacensis,
omnique congregationis ejusdem monasterii in per-
petuum.

Quoties illa tribui a nobis optantur, quæ rationi
incunctanter conveniunt, animo nos debet libenti
concedere, et petentium desideriis congruum imper-
tiri suffragium. Atque ideo quia postulasti a nobis
quatenus privilegium sedis apostolicæ monasterio
Vizeliaco, cui præesse dignosceris, quod constat
olim a Gerardo nobilissimo et Christianissimo viro,
necnon et Berta uxore ejus, in honore Domini et
Salvatoris nostri Jesu Christi et veneratione beatis-
simæ semper Virginis Mariæ genitricis ejusdem Do-
mini nostri Jesu Christi constructum ; in regno sci-
licet Burgundiæ, in pago Avalensi, quodque a præ-
fatis fundatoribus beato Petro apostolorum principi
pia devotione et testamenti pagina collatum est,
facere deberemus : inclinati precibus tuis libenter
decevimus, per quod nimirum apostolicæ sedis pri-
vilegium confirmamus, atque statuimus, ut nulli re-
gum, nulli antistitum, nulli comitum, nulli cuiquam
alii liceat ipsum monasterium perturbare, vel ea
quæ ibi a jam dictis fundatoribus, vel ab aliis fide-
libus oblata sunt, vel in futurum offerri contigerit,
sub cujuslibet causæ, occasionisve specie, minuere,
vel auferre, sive suis usibus applicare, sed sine in-
quietudine in sustentatione ejusdem monasterii, et
usibus abbatum et monachorum sub regula sancti
Patris Benedicti ibi Deo militantium volumus ea et
præcipimus possideri : ea videlicet conditione, ut
nullus successorum nostrorum pontificum in hac
sancta sede, cui auctore Deo servimus, unquam vel
usquam quiddam ex eisdem rebus cuiquam benefi-
ciare, commutare, aut sub censu quolibet concedere
per futura tempora patiatur, sed censum tantum-
modo in testamento traditionis a fundatoribus qui ex
eodem monasterio hanc sanctam hæredem Roma-
nam fecerunt Ecclesiam, etiam delegatum, unam
videlicet libræ argenti annis singulis successores
nostri accipientes, per paternitatis suffragium eidem
monasterio sollicitudine pastorali vigilanter contra
omnes infestantes impendere studeant. Item consti-
tuimus, ut obeunte abbate prædicti monasterii, non
alius ibi quacunque obreptionis astutia ordinetur,
nisi quem consensus monachorum secundum timo-
rem Dei, et institutionem Regulæ sancti Benedicti
elegerit, et hujus apostolicæ sedis pontifex prævide-
rit ordinandum, aut suggestionem monachorum con-
senserit ordinatum.

Hoc quoque capitulo præsentis subjungimus, ut
locum avaritiæ secludamus, nullum de regibus, nul-
lum de episcopis vel sacerdotibus, vel de quibus-
cunque fidelibus, per se, suppositamve personam,
de ordinatione ejusdem abbatis, vel clericorum, aut
presbyterorum, vel de largitione chrismatum, aut

consecratione basilicæ, vel de quibuscunque causis ad idem monasterium pertinentibus, audere in qualibet specie exenii loco quidquam accipere, neque eundem abbatem pro ordinatione sua aliquid dare præsumere, ne hac occasione, ea quæ a fidelibus pio loco offeruntur, consumantur. Neque episcopus civitatis ipsius parochiæ nisi ab abbate ipsius monasterii invitatus, ibidem publicas missas agat, neque stationes in eodem cœnobio indicat, ne servorum Dei quies quoquomodo populari conventu perturbari valeat, neque paratas, aut mansionaticos exinde præsumat exigere. Susceptionem autem fidelium et religiosorum virorum atque beneficentiam, quam jubet Apostolus cunctis exhibendam pro possibilitate loci et facultatum, non modo ibidem fieri [non] denegamus, verum etiam suademus: seu et modus in numero congregationis adeo conservetur, ut nec pluralitas penuriam, nec paucitas inhabitantium destitutionem loci inducere valeat. Privilegium quoque a prædecessore nostro piæ memoriæ papa Nicolao eidem monasterio collatum nostra auctoritate confirmamus, excepto duntaxat quod ipse sub nomine ancillarum Dei quæ ibidem pro crebris infestationibus sæculi nunc ordinabiliter manere ne-

queunt, illud delegavit: nos vero aptioris utilitatis gratia sub habitu monachorum esse congruenter decernimus. Si quis vero regum, episcoporum, sacerdotum, abbatum, iudicum, comitum, aut sæcularium personarum, contra hanc nostræ institutionis paginam venire tentaverit, percussus apostolico anathemate, potestatis honorisve sui dignitate careat, reumque se coram divino iudicio cognoscat, et nisi ea quæ a se male acta sunt dellexerit, a sacratissimo corpore Domini nostri Jesu Christi alienus fiat, atque æterno examini districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis recipiant et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant.

B Scriptum per manus Samuel notarii et scriniarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ, mense Januario, indictione 15.

Datum x Kalendas Februarias per manum Samuelis notarii et scriniarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ, imperante Domino nostro Landeberto piissimo Augusto a Deo coronato, magno imperatore indict. 15.

ANNO DOMINI DCCCXCVII.

ROMANUS PAPA.

NOTITIA HISTORICA.

(Apud Mansi, Conciliorum amplissima Collectio.)

Romanus patria Galesianus, patre Constantino natus, factus est pontifex anno Domini 900. Sedit menses quatuor et dies viginti. Acta Stephani contra Formosum habita plane improbavit, et Ludovicum IV filium Bosonis, post fugatum Berengarium, imperatorem coronavit. (Ex Luitprando.)

ROMANI PAPÆ EPISTOLÆ.

(Mansi ubi supra.)

EPISTOLA PRIMA.

AD RICULFUM EPISCOPUM HELENENSEM.

ROMANUS episcopus, servus servorum Dei, reverentissimo et sanctissimo RICULFO episcopo sanctæ Rossilionensis Ecclesiæ et per te in eadem venerabili Ecclesia in perpetuum.

Quoties illa a nobis concedi postulantur quæ sanctarum Ecclesiarum utilitatibus congruunt, decet nos libenti concedere animo et petentium desideriis congruunt impertiri suffragium. Et ideo, prædicte Riculfe sanctissime episcopo, ad sanctorum aposto-

C lorum Petri ac Pauli sanctissima limina causa orationis veniens, nostro apostolatu suggestisti quatenus eandem sanctam, cui præesse dignosceris, Rossilionensem Ecclesiam cum cellula sancti Felicis et villa quæ vocatur Torrente, seu et villa quæ vocatur Alamannis atque Spedula, et pro congruentia Ecclesiæ tuæ, a Tetraflita super suam claustram, atque cellulam sancti Juliani, cum aquis, moleninis, necnon terris de monte qui vocatur Auriolum, cum omnibus generaliter ad eas pertinentibus, et quidquid Miro qui dicitur comes in eandem tuam Ecclesiam concessit, necnon et villare quod vocatur